

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора філософії в галузі права

Левченко Діани Сергіївни на дисертаційне дослідження

Слюсаренка Олександра Сергійовича на тему: «Адміністративно-правове забезпечення сталого розвитку освіти в Україні», подане до захисту у разову спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту публічного права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного Освіта в сучасних умовах набуває значення стратегічного інструменту збереження людського капіталу, відновлення держави, формування демократичної правосвідомості, соціальної згуртованості та інституційної спроможності публічної влади. У правовій державі освіта є об'єктом державної політики та фактичним простором реалізації конституційних прав людини, публічного інтересу, соціальної справедливості та довгострокової безпеки суспільства. Саме тому сталий розвиток освіти потребує цілісного адміністративно-правового механізму, здатного забезпечити якість, доступність, інклюзивність, безперервність, цифрову адаптивність і стійкість освітньої системи.

Особливого значення ця проблематика набуває у зв'язку з імплементацією Україною Цілей сталого розвитку до 2030 року. Указом Президента України № 722/2019 підтримано забезпечення досягнення адаптованих для України Цілей сталого розвитку, серед яких окремо визначено забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж життя для всіх; водночас ЦСР визначені орієнтирами для розроблення прогностичних, програмних і нормативно-правових актів. Це означає, що сталий розвиток освіти має розглядатися як юридично значущий напрям публічного адміністрування, який потребує належного нормативного закріплення, інституційного супроводу, процедурної визначеності, фінансово-організаційного забезпечення та дієвого моніторингу результатів.

Водночас чинне освітнє законодавство України вже містить засадничі положення, які пов'язують освіту зі сталим розвитком суспільства і держави. Однак на практиці зберігається проблема розриву між стратегічними цілями, законодавчими деклараціями та реальними адміністративними інструментами їх реалізації. Ідеться про недостатню узгодженість між освітньою, бюджетною, цифровою, регіональною, соціальною та безпековою політиками, що ускладнює формування сталої, рівнодоступної та якісної освітньої системи.

На жаль, триваючий воєнний стан радикально змінив умови функціонування освіти в Україні. Освітня система одночасно виконує завдання збереження доступу до навчання, підтримки здобувачів і педагогічних працівників, відновлення пошкодженої інфраструктури, розвитку дистанційних і змішаних форматів, забезпечення безпеки освітнього середовища та інтеграції внутрішньо переміщених осіб. За цих умов адміністративне право має регулювати поточне управління освітою та забезпечувати її стійкість, кризову адаптивність та здатність до післявоєнного відновлення.

Отже, актуальність дослідження Слюсаренка Олександра Сергійовича на тему: «Адміністративно-правове забезпечення сталого розвитку освіти в Україні» визначається поєднанням стратегічних, правових, соціальних, безпекових та євроінтеграційних чинників. У сучасних умовах освіта є одним із ключових ресурсів національної стійкості, а тому потребує такого адміністративно-правового регулювання, яке здатне забезпечити якісну трансформацію відповідно до принципів сталого розвитку, верховенства права, належного врядування, людиноцентризму та публічної відповідальності держави.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Ознайомлення з дисертаційним дослідженням Слюсаренка Олександра Сергійовича та його науковими публікаціями дає підстави оцінити роботу як самостійне, цілісне та концептуально вибудоване дослідження, присвячене актуальній проблемі сучасного адміністративного права. Автор демонструє належний рівень теоретичної підготовки, здатність працювати з національними, європейськими та міжнародними

джерелами, а також уміння поєднувати доктринальний аналіз із практичними потребами правового регулювання освітнього простору.

Джерельна база є різноплановою і достатньою для вирішення поставлених завдань. Автор аналізує положення загальноєвропейських тенденцій адміністративно-правового забезпечення сталого розвитку освіти, що, на відміну від української моделі, полягає у більш системному закріпленні концепції сталого розвитку в освітньому законодавстві, державних стратегіях, навчальних програмах, управлінських процедурах, підготовці педагогів, інфраструктурній модернізації та партнерстві держави з місцевим самоврядуванням, наукою, бізнесом і громадянським суспільством.

У підсумку дисертація є завершеним науковим дослідженням, у якому поєднано теоретичну аргументацію, аналіз європейських стандартів і прикладне бачення розвитку українського адміністративного законодавства. Науковий рівень роботи та публікацій здобувача можна оцінити як належний для кваліфікаційної праці на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Новизна представлених теоретичних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота їх викладу в опублікованих працях. Наукова новизна отриманих результатів дослідження Слюсаренка Олександра Сергійовича полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням у сфері адміністративно-правового забезпечення сталого розвитку освіти в Україні, в результаті якого сформовано напрямки та можливості системної інтеграції концепції сталого розвитку в освітніх правовідносинах.

Уперше розкрито сталий розвиток як концепцію трансформації освіти, з позиції адміністративного права, що є закріпленою в міжнародному та національному нормативно-правовому та доктринальному вимірі цілісною моделлю реформування освіти, що передбачає її орієнтацію на якість, доступність, інклюзивність, безпеку, безперервність та ціннісну спрямованість з метою формування особистості, здатної діяти на засадах відповідальності, рівності, екологічної свідомості та поваги до прав людини в умовах довгострокового суспільного розвитку.

Автором сформовано ознаки адміністративного інструментарію забезпечення сталого розвитку освіти в Україні: публічно-владний характер для забезпечення суспільно значущих цілей розвитку освіти; нормативна визначеність; зовнішньо виражений вплив; цільова орієнтованість для забезпечення сталого розвитку освіти; спрямованість на публічний інтерес та гарантування права на освіту; системний характер; функціональна багатоманітність; адаптивність до специфіки об'єкта впливу; інституційна багаторівневність; процедурна впорядкованість; підконтрольність та підзвітність; направленість на довгостроковий результат; забезпечення якості як внутрішнього критерію ефективності; цифрова інтегрованість.

Розкрито розуміння адміністративно-правового забезпечення розвитку освіти як системної, цілеспрямованої та нормативно-організованої діяльності держави, уповноважених органів публічної влади та інших суб'єктів публічного адміністрування, що здійснюється за допомогою норм адміністративного права, принципів, форм, методів, процедур та гарантій з метою створення, підтримання та вдосконалення належних умов для функціонування та сталого розвитку освітньої сфери, та забезпечення освітніх потреб суспільства та держави.

Вдосконалено значення громадсько-партнерського рівня впливу суб'єктів адміністративно-правового забезпечення сталого розвитку освіти в Україні, що сформовано систему суб'єктів громадянського суспільства, органів громадського самоврядування, професійних, батьківських, учнівських, студентських, наукових, експертних, дорадчих і контрольних об'єднань, які наділені спеціальною адміністративно-правовою правосуб'єктністю щодо участі в управлінні освітою, виробленні пропозицій, громадському обговоренні, експертизі, моніторингу, контролі якості освіти, захисті прав учасників освітнього процесу та забезпеченні суспільної підзвітності освітньої системи.

Отримані результати відзначаються системністю, внутрішньою узгодженістю та прикладною спрямованістю. Вони орієнтовані на подальший розвиток адміністративно-правового забезпечення сталого розвитку освіти в Україні. У роботі містяться й інші положення, висновки та рекомендації теоретичного і прикладного

характеру, що засвідчує цілісність, завершеність і наукову значущість одержаних результатів.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, теоретична та практичне значення. Наукові результати, отримані Слюсаренком Олександром Сергійовичем, характеризуються належним рівнем обґрунтованості, логічною завершеністю та методологічною послідовністю. Вони базуються на системному аналізі положень Конституції України, законодавства України у сфері освіти, а також на дослідженні актів міжнародних освітніх стандартів.

Висновки роботи узгоджені з її метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження, а також кореспондують із результатами, отриманими в кожному розділі дисертації.

Сформульовані у дисертації положення мають теоретичне значення для розвитку науки адміністративного права, оскільки поглиблюють уявлення про сталий розвиток. Водночас вони мають і практичну спрямованість, оскільки можуть бути використані для покращення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти та інших суб'єктів освітніх правовідносин щодо практичної реалізації принципів сталого розвитку в освітньому середовищі.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Дисертаційна робота Слюсаренка Олександра Сергійовича свідчить про належний рівень сформованості науково-дослідницьких компетентностей та достатньо глибоке оволодіння методологією сучасного адміністративно-правового дослідження.

Загалом методологічний рівень роботи можна оцінити позитивно. Здобувач використовує комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, серед яких особливе значення мають діалектики, дедукції та індукції, організаційно-правовий метод, структурно-функціональний метод, порівняльно-правовий, формально-юридичний теоретико-прогностичний метод.

Слід констатувати, що поставлене наукове завдання виконано на належному рівні. Слюсаренко Олександр Сергійович продемонстрував здатність самостійно організовувати науковий пошук, методологічно коректно працювати з нормативним, доктринальним та емпіричним матеріалом, а також формулювати аргументовані висновки й пропозиції, що відповідає вимогам до підготовки доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційна робота Слюсаренка Олександра Сергійовича на тему «Адміністративно-правове забезпечення сталого розвитку освіти в Україні» є цілісним, самостійним і завершеним науковим дослідженням, виконаним у межах спеціальності 081 «Право». Її зміст відповідає заявленій темі та спрямований на комплексне розкриття адміністративно-правових засад забезпечення сталого розвитку освіти в Україні. Робота має виразну науково-практичну спрямованість, оскільки поєднує теоретичне осмислення сталого розвитку освіти з аналізом напрямків адаптації та удосконалення освіти в Україні.

Структура дисертації є логічною та внутрішньо узгодженою. Виклад матеріалу є послідовним та логічним. Висновки дисертації кореспондують із поставленими завданнями, відображають результати кожного розділу та підтверджують досягнення мети дослідження.

Загалом робота характеризується належною науковою аргументованістю, репрезентативною джерельною базою, методологічною виваженістю та завершеністю авторської концепції. Дисертація відповідає вимогам до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії та є ґрунтовним адміністративно-правовим дослідженням актуальної проблематики.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Позитивно оцінюючи результати здійсненого дослідження, підкреслюючи їх наукову новизну та практичну цінність, доцільно звернути увагу на окремі дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям для подальшої наукової дискусії.

1. У науковій новизні автором запропоноване визначення міжнародного співробітництва як можливості сталого розвитку освіти, що є змістовним, однак надмірно перевантаженим великою кількістю ознак, принципів і цілей. Це ускладнює його наукове сприйняття та розмежування з близькими категоріями, зокрема міжнародною освітньою інтеграцією, академічною мобільністю, партнерством у сфері освіти та інтернаціоналізацією освітньої діяльності.

2. Розділ 2 роботи присвячено змісту адміністративно-правового забезпечення сталого розвитку освіти в Україні, шляхом розкриття суб'єктів, інструментів та міжнародного співробітництва. Однак, у даному розділі не розкрито окремо адміністративні процедури як важливу складову аналізованої концепції.

3. У підрозділі 3.1 акцентовано увагу на важливості використання досвіду європейських країн, проте недостатньо розкрито, які саме елементи цього досвіду є придатними для адаптації в Україні з урахуванням воєнного стану, ресурсних обмежень, нерівного доступу до якісної освіти, втрат освітньої інфраструктури та регіональних відмінностей. Це потребує більш чіткого обґрунтування меж і способів імплементації європейських підходів у національну освітню політику.

4. У висновках до дисертації запропоновано ідея формування комплексної правової моделі сталого розвитку освіти, що є актуальною, проте в тексті недостатньо розкрито її структуру, суб'єктний склад, інструменти реалізації та механізми координації між окремими складовими – доступністю, якістю, цифровізацією, інклюзивністю, автономією, фінансовою спроможністю та громадським контролем. Через це положення виглядає концептуально важливим, але потребує більшої адміністративно-правової конкретизації.

Зазначені зауваження та рекомендації мають дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня та практичної значущості представленого до захисту дисертаційного дослідження.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу дисертаційної роботи Слюсаренка Олександра Сергійовича та його наукових публікацій фактів порушення вимог академічної доброчесності, зокрема

академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації наукових результатів, не виявлено.

Дисертація Слюсаренка Олександра Сергійовича на тему «Адміністративно-правове забезпечення сталого розвитку освіти в Україні» є завершеною, самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення.

За своїм змістом і структурою вона відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, установленим чинними нормативними актами у сфері підготовки й атестації здобувачів ступеня доктора філософії, зокрема: Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Отже, Слюсаренко Олександр Сергійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –

доктор філософії у галузі права,

доцент кафедри менеджменту та інноваційного розвитку

Вищого навчального закладу

«Університет економіки та права «КРОК»

Діана ЛЕВЧЕНКО

засвідчук
Директор департаменту кадрів Вищого навчального закладу
«Університет економіки та права «Крок»
Горішніска Миколаївна
"09" 06 2026 р.